

ДИАГНОСТИЧНО-ПРОГНОСТИЧЕН АНАЛИЗ НА МАКРОИКОНОМИЧЕСКИТЕ ИНДИКАТОРИ*

[Ас. Миглена Вачевска](#)

Резюме

В настоящата статия е направен опит да се открие ролята на Системата на национални сметки като главен инструмент за макроикономически анализ и прогнозиране. С помощта на техники на иконометричното моделиране е изведен приложния аспект на използване на информация от националните сметки за задълбочено изследване на закономерностите, релациите и тенденциите на развитие на основни макроикономически показатели.

Ключови думи: Система на националните сметки (СНС), макроикономически показатели, брутен вътрешен продукт (БВП), модели за прогнозиране.

JEL: E27

DIAGNOSTIC AND PROGNOSTIC ANALYSIS OF MACROECONOMIC INDICATORS

[Assist. Prof. Miglena Vachevska](#)

Abstract

In this paper reviews an attempt is highlighting the role of the System of National Accounts as the main tool for macroeconomic analysis and forecasting. Using econometric modelling techniques applied in aspect, which are based on information from national accounts for a thorough research of the regularities, relationships and trends in key macroeconomic indicators.

Key words: System of National Accounts (SNA), macroeconomic indicators, gross domestic product (GDP), forecasting models.

JEL: E27

Главна цел на настоящата статия е да се извърши комплексно и систематизирано изследване на макроикономическите показатели. Приложният аспект се изразява в ретроспективно-диагностичен и прогностично-идентификационен анализ на основните релации между макроикономическите индикатори, формирани чрез системата на националните сметки. По-конкретно ще бъде проведен комплексен анализ на равнището, обема, структурата и динамиката на макроикономическите показатели, като акцентът се постави върху релациите между тях, въз основа на който ще се формулират конкретни проекции в средносрочен план.

* Статията е част от реализиран проект № 5-2011 на тема: Системата на националните сметки – инструмент на макроикономическия анализ, изпълнен от авторски екип: **доц. д-р Т. Тодоров, доц. д-р А. Марчева и ас. М. Вачевска.**

Миглена Вачевска

Реализирането на поставената цел ще бъде изпълнено чрез следните конкретни изследователски задачи:

1. Изследване в средносрочен аспект на състоянието и тенденциите на основните макроикономически индикатори, за да се идентифицират направленията, в които трябва да се оптимизират релациите между тях, което ще гарантира устойчив и конкурентоспособен икономически растеж.

2. Извършване на прогностично-идентификационен анализ на релациите между основните макроикономически показатели в кризисния и посткризисния период.

Информацията, необходима за изследването ще бъде извлечена от официалните статистически публикации на Националния статистически институт (НСИ).

1. Обем, структура и динамика на макроикономическите показатели в СНС`2008

Системата на националните сметки (СНС) представлява инструмент, с помощта на който се постига цялостно описание на протичащите макроикономически процеси в етапите на формиране, разпределение, преразпределение и използване на националния доход. Прилагането на нейните императиви дава възможност да бъдат оценени резултатите от икономическата активност на всички стопански субекти, явяващи се резиденти на дадена страна. Тези резултати получават количествен израз посредством съвкупността от показатели, препоръчвани от СНС.

В основата на методологията са заложили принципите за отчитане обема на общо произведените от всички икономически агенти стоки и услуги през годината. Съвкупният резултат от производствената дейност на резидентите на съответната страна, формира показателя **брутна продукция**, обхващащ ресурсите в икономиката. Размерът на брутната продукция се определя на базата на два структурни елемента – междинно потребление и добавена стойност. Под формата на **междинно потребление** се отчитат всички стоки и услуги, изразходвани в процеса на производството на необходимите за задоволяване на обществените потребности продукти. **Добавената стойност** е резултативен показател, чиято величина се получава, като от размера на брутната продукция се приспадне междинното потребление. Същността ѝ характеризира получените доходи от институционалните сектори в рамките на националната икономика. Според предписанията на СНС брутната добавена стойност се използва за изчисляване размера на БВП – показателят, даващ количествен израз на постигнатия икономически растеж в дадена страна.

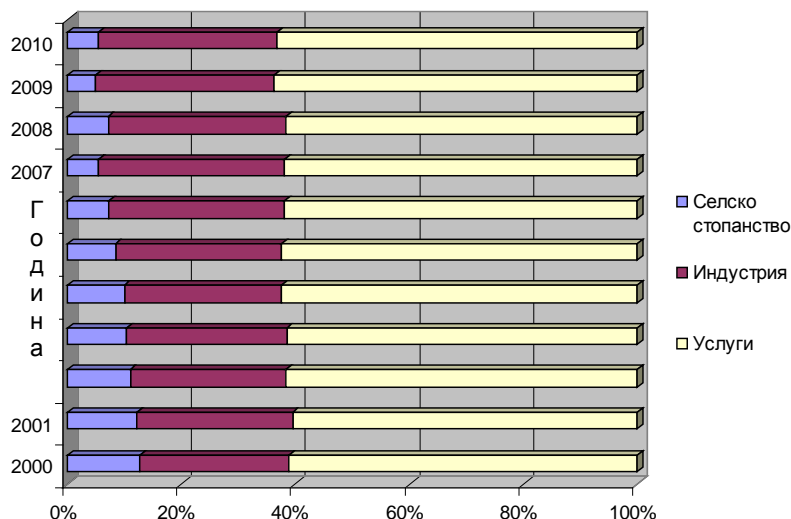
В България обемът на брутната добавена стойност в национален мащаб се калкулира посредством получените доходи по видове дейности, групирани в икономически сектори според действащата класификация. Това, което се наблюдава в нашата страна, е непрекъснато намаляващия дял на сектора „Селско стопанство” в новосъздадената стойност за сметка на сектор „Индустрия”. През 2010 г. от общо заетите само около 7% са тези в селскостопанската сфера. Въпреки това аграрният сектор остава ключов за нашата икономика и неговото развитие според нас следва да е приоритетно за държавата с оглед стратегическото значение на произвежданата продукция и подходящите почвено-климатични условия.

Миглена Вачевска

Традиционно, през целия разглеждан период над 60% от доходите на българските граждани се формират в сферата на услугите, в която попадат търговията, съобщенията, държавното управление, операциите с недвижими имоти, финансите, културата.

По отношение на индустриалния сектор средно за периода от 2000 до 2010 г. около 78% от добавената стойност се е създавала в предприятията от добивната и преработващата промишлености, а с останалите 22% е отчетен приносът на строителството в сектора.

В структурно отношение брутната добавена стойност, създадена в нашата страна през последните 11 години, е представена на фиг.1.

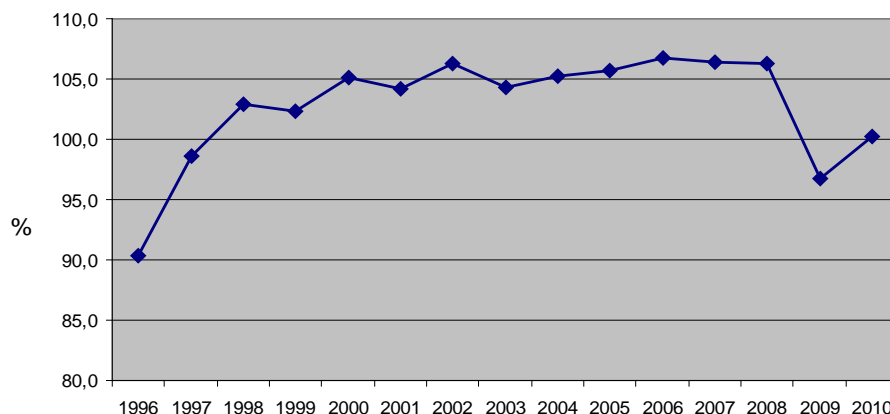

Фигура 1. БДС, създадена в икономическите сектори на България за периода 2000-2010 г.

Източник: НСИ

През 2009 г., когато ефектът от световната финансова криза се почувства най-силно у нас, и в трите сектора на икономиката бе отбелязан спад в обема на производството, респективно в размера на създадената добавена стойност. Като сравнително устойчив на икономически кризи, аграрният сектор се възстанови най-бързо и за 2010 г. реализира растеж по показателя от 3.9%. Намалването обема на индустриалната продукция беше продиктувано от свиване в сектор „Строителство”, но през четвъртото тримесечие на 2010 г. индустриалните стоки сериозно ускориха увеличението на обема си, което доведе до ръст на добавената стойност в сектора от 1.9%.

При услугите годината приключи със спад от 0.9%, и въпреки високия им дял при формирането на БДС за страната, през 2010 г. България реализира минимален растеж от 0.2% (виж фиг. 2).

Фигура 2. Динамика на БДС за периода 1996-2010 г. по индекси на физически обем към предходна година

Източник: НСИ

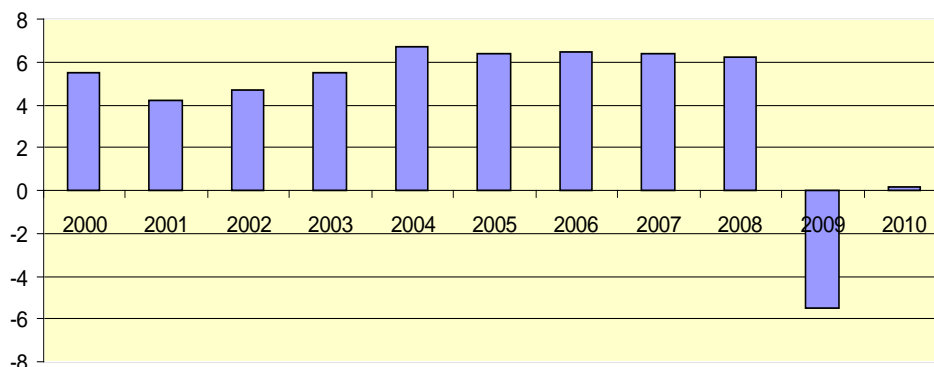
През първото тримесечие на 2011 г. обемът на продукцията в строителството продължава да се свива, като спадът е от 1.8% и придружен с намаляването на оборота в промишлеността от 1.2%, води до отрицателен принос в БДС, който обаче се компенсира с растеж в сферата на услугите и селското стопанство.

Съществена при извършването на дейности с аналитичен и прогностичен характер от икономическите експерти, е информацията, отнасяща се до насоките за **потребление** на създадения брутен вътрешен продукт. В СНС'2008 тази информация е синтезирана във втори квадрант от матрицата на използването на междуотрасловия баланс. В него БВП се определя като сума от разходите за крайно потребление на стоки и услуги, брутно натрупване на основен капитал и нетния износ.

В икономическата теория компонентите на крайното използване според СНС детерминират размера на съществуващото съвкупно търсене. Това предполага преимущественото прилагане на разходния метод, като метод за определяне обема на БВП, при извършването на международни сравнения, изготвянето на макроикономически анализи и прогнози, вземането на управленски решения.

На фиг. 3 е представен темпът на прираст на БВП за периода от 2000 до 2010 г., изчислен въз основа на разходите за крайно потребление в страната. Ясно се откроява бумът на вътрешното търсене през 2004 г., когато се реализира и най-високият икономически растеж от 6.7%. На другата крайност е 2009 г., когато растежът се забави с (-5.5%).

БВП в България, 2000 - 2010 г. (годишен реален темп на изменение, %)

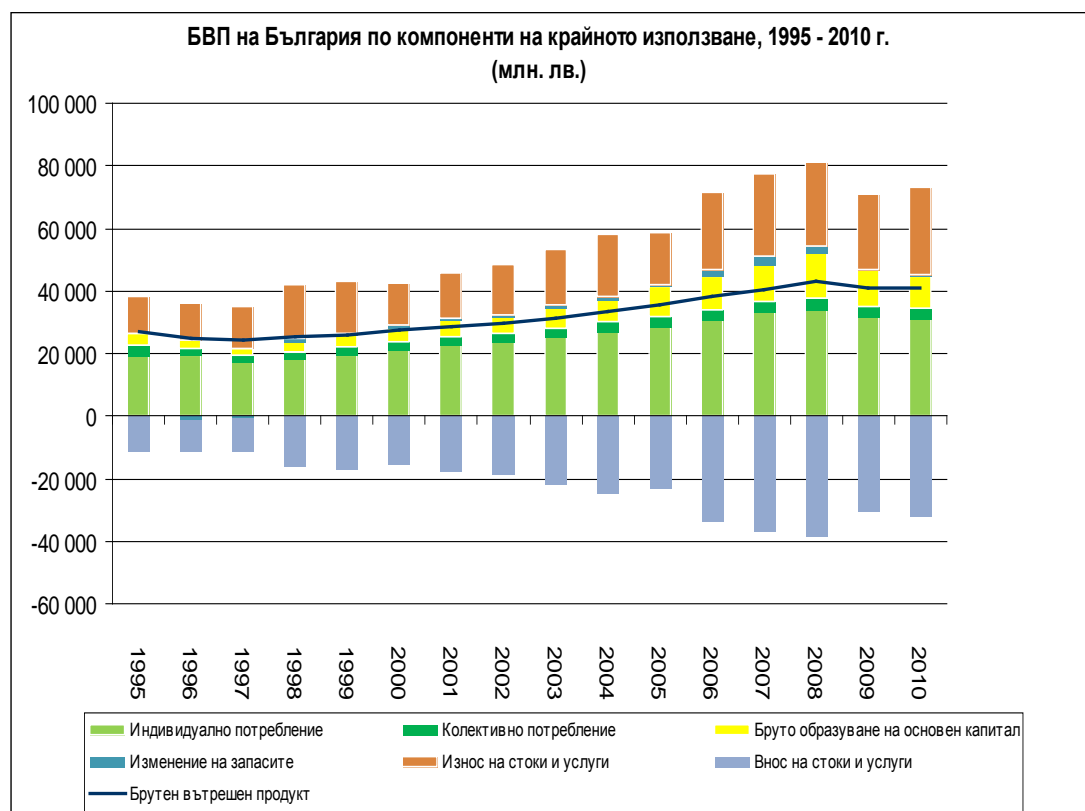

Фигура 3. Темп на прираст на БВП на България за периода 2000–2010 г. на база предходна година

Източник: EUROSTAT

От страните-членки на ЕС България продължава да бъде на последно място по показателя „БВП на човек от населението”. Според статистическата информация за 2009 г. БВП на човек у нас се равнява на 44% от средната стойност, изчислена за всички държави-членки на ЕС. За сравнение стойността на показателя за Румъния е 45%. Тревожен е фактът, че България е изпреварена дори от страните-кандидатки за членство в ЕС – Исландия, Турция и Хърватия. По този показател изоставане се наблюдава единствено в Македония.

При декомпозирането на БВП по компоненти на крайното използване (фиг. 4, табл. 1), се вижда, че принос за прираста му имат не само значително засиленото индивидуално потребление и натрупване, но и трайно нарастващият обем на износа на български стоки и услуги.

Фигура 4. БВП по компоненти на крайното използване за периода 1995–2010 г. (ревизиран тримесечни данни, преизчислени по цени за 2000 г.)

Източник: НСИ

Делът на индивидуалното потребление и в частност на сектор ”Домакинства”, формира по-голямата част от размера на БВП, тъй като за България е характерна относително висока средна склонност към потребление. През 2010 г. потреблението на домакинствата възлиза на близо 70% от общия размер на дохода на домакинството, независимо от това се очертава спад от 0.6%. Понижение се наблюдава и при вътрешното търсене, което е особено рязко изразено през кризисната 2009 г.

В началото на 2011 г. потреблението на домакинствата отбеляза известен растеж, но новонастъпилата дългова криза в ЕС, породила чувство на несигурност за бъдещите доходи на потребителите, доведе до последващ спад в разходите за стоки и услуги. Като фактор за намаляване на потреблението на домакинствата може да се посочи свитото кредитиране на домакинския сектор.

Миглена Вачевска

Таблица 1. Изменение на индексите на физически обем на БВП по разходи за крайно използване към предходната година, % *

Компоненти на крайно използване	Години											Средно за периода
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Индивидуално потребление	6,4	8,1	3,5	7,1	6,9	5,4	8,2	8,3	3,0	-7,6	-0,6	4,4
Колективно потребление	18,6	-3,0	-0,5	8,5	5,8	4,8	2,1	-1,6	-1,5	-4,9	-5,0	2,1
Бруто капиталобразуване	12,4	17,6	5,5	16,9	14,8	25,9	21,4	13,0	16,3	-24,9	-14	9,5
Износ на стоки и услуги	-15,9	6,0	9,8	10,6	11,9	-17,5	50,7	6,1	3	-11,2	16,2	6,3
Внос на стоки и услуги	-9,5	14,3	6,8	16,7	13,9	-7,6	47,7	9,6	4,2	-21	4,5	7,2
БВП	5,7	4,2	4,7	5,5	6,7	6,4	6,5	6,4	6,2	-5,5	0,2	4,3

*Таблицата е съставена по данни на НСИ (www.nsi.bg) и собствени изчисления на автора.

Важен индикатор за степента на развитие на дадена икономика е **натрупването на капитал**. То дава представа за макроикономическата стабилност, тъй като поддържането на положителен бюджетен баланс и на относително ниско ниво на инфлация води до акумулиране на допълнителен приток от капитали. В СНС натрупването на капитал се представя посредством категорията „бруто образуване на основен капитал”. В България бруто образуването на основен капитал бележи трайна възходяща тенденция, като от 10 % през кризисната 1997 г., през 2010 г. неговият размер формира близо 25 % от обема на БВП. Според проф. Стати Статев „емпирично правило е за повечето пазарни икономики този дял да е обичайно в границите между 1/6-та и 20 % от БВП.”¹ На пръв поглед, следвайки това правило, може да се заключи, че страната показва изключително добри резултати, но не бива да се пренебрегва фактът, че тези резултати са постигнати основно благодарение на чужди капитали, т. е. за сметка на нараснала задлъжнялост.

¹ Статев, С. Външна търговия, финанси и икономически растеж. // Икономически алтернативи, 2009, № 4, с.14.

Фигура 5. Динамика на бруто образуването на основен капитал за периода 1995-2010 г. в Р. България в процент от БВП

Източник: НСИ

От графиката е видно, че след като инвестициите през 2005 г. достигат най-висок ръст от близо 25%, индексът на физическия им обем през 2010 г. е 86%, т. е. намалява с 14%.

2. Прогноза за макроикономическо развитие на Р. България в краткосрочен хоризонт

След дългите години на преход, последвани от икономическо оживление и стабилен икономически растеж, в момента България отново се намира в процес на възстановяване след световната финансова криза. Доскорошният засилен икономически растеж се дължеше основно на бума във вътрешното търсене, който бе предопределен от кредитната експанзия, предизвикана от високия приток на чужди капитали. Добрите перспективи за ускоряване на процеса на конвергенция със страните от ЕС бяха съпроводени с безпокойство от увеличаващия се дефицит по текущата сметка на платежния баланс и страх от „прегриване“ на икономиката. Към тези рискове се добави и настоящата, задълбочаваща се дългова криза в някои от страните, членуващи в еврозоната. Предприемането на необходимите мерки за справяне с кризата неминуемо води до забавящ ефект върху темповете на икономически ръст в целия Европейски съюз. Евентуалната повторна рецесия на Единния пазар би поставила препятствия пред постигането на ускорено развитие на българската икономика.

При подобни обстоятелства е сложно да се правят прогнози за бъдещето. Въпреки това в настоящото изследване ще се опитаме с помощта на различни методи и техники да предвидим величините на основни макроикономически показатели в краткосрочен план, като използваме информация от СНС.

Обект на моделиране и прогнозиране е БВП, като основен измерител на постигнатото икономическо развитие в страната. Тенденциите на изменение на този показател се извеждат с помощта на линеен регресионен модел, включващ като факторни променливи основните компоненти на крайното използване на БВП, чиито бъдещи стойности ще бъдат проследени посредством авторегресионни и трендови модели за предвиждане на динамиката. За целта предложението на някои автори е да се използват

Миглена Вачевска

статистически данни за БВП на България по разходния метод². В изследването ще бъдат използвани тримесечните данни за БВП, за периода от януари 1997 г. до юни 2011 г., включително. Предимство е, че данните са сезонно изгладени и преизчислени по съпоставими цени от 2005 г.

В разработката се използват следните обозначения:

GDP - брутен вътрешен продукт на България по цени от 2005 г. в млн. лева;

FCH - индивидуално потребление на домакинствата по цени от 2005 г. в млн. лв.;

GFC - крайно потребление на правителството по цени от 2005 г. в млн. лв.;

GFCF - бруто образуване на основен капитал по цени от 2005 г. в млн. лв.;

Exp - износ на стоки и услуги по цени от 2005 г. в млн. лв.;

Imp - внос на стоки и услуги по цени от 2005 г. в млн. лв.

В предложения модел на множествена регресия бяха включени данни за БВП по тримесечия като резултативен показател, зависим от изменението на крайните потребителски разходи на домакинствата, държавните разходи, инвестициите, износа и вноса. Коефициентът на детерминация R^2 се оказва достатъчно висок. Неговата стойност от 0,993 може да се обясни с факта, че зависимата променлива в практиката на СНС се получава като сбор от определящите я фактори. Преследваната цел е да се елиминират несъществените влияния и да се изведе правдоподобна прогноза за размера на БВП в краткосрочен хоризонт.

За адекватността на модела свидетелства високото емпирично значение на критерия на Фишер (1497.788), което далеч надхвърля теоретичното. При равнище на значимост 5% посредством получената стойност за теста на Дърбин-Уотсън (1.813) се отхвърля нулевата хипотеза за наличие на автокорелация в остатъчните елементи на модела.

При предприемането на следващата стъпка по елиминиране на факторите със статистически незначимо влияние върху обема на БВП, се стига до заключението, че държавните разходи, представени под формата на крайно потребление от страна на правителството, са единствената променлива, чиято динамика се отразява несъществено върху размера на резултативната величина (p -value = 0.258). В случая се стига до извода, че водената рестриктивна фискална политика в България, възпрепятства до голяма степен адекватното участие на държавните финанси за ускоряване растежа на икономиката.

Първоначалният модел за прогнозиране обема на БВП, на база съставлящите го компоненти, има следният вид:

$$(1) \quad GDP_t = 1714,99 + 0,967FCH_t + 0,287GFC_t + 0,620GFCF_t + 0,475Exp_t - 0,409Imp_t$$

След провеждане на процедурата по елиминиране на незначимия фактор от уравнението, бе направена повторна оценка по модела от вида:

² http://www.nsi.bg/ORPDOCS/GDP_1.4.4.xls

Миглена Вачевска

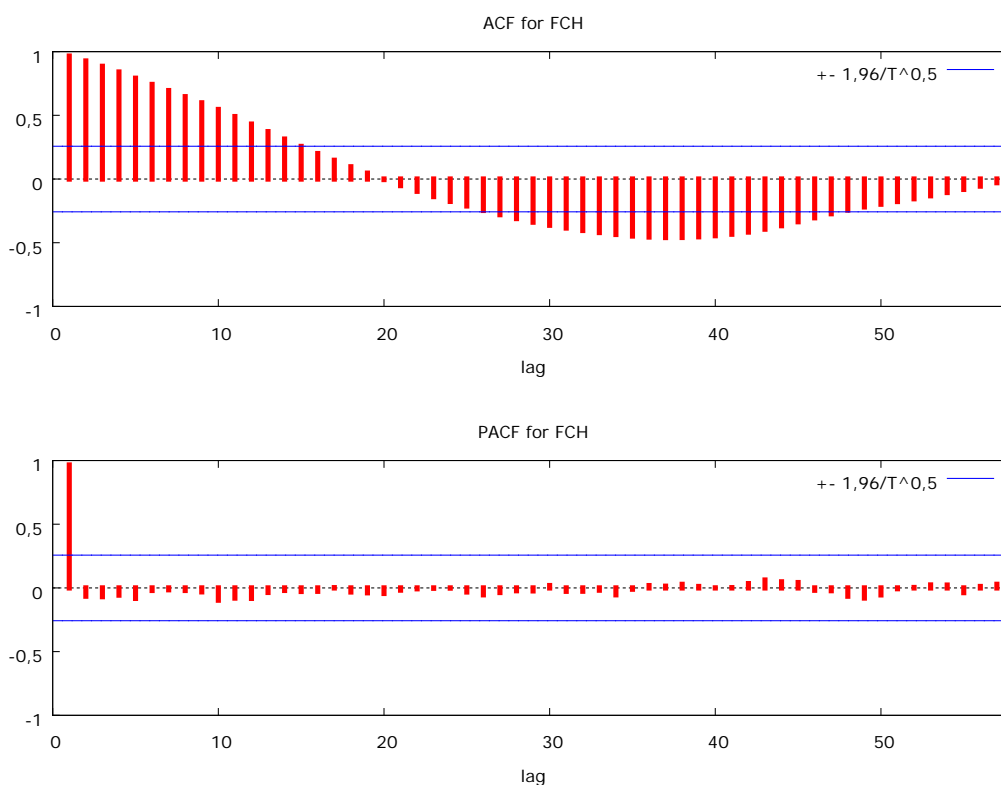
$$(2) \quad GDP_t = 1929,32 + 1,035FCH_t + 0,570GFCF_t + 0,435Exp_t - 0,382Imp_t$$

Може да се приеме, че адекватността на предложения модел отново е висока, при което се наблюдава минимално намаление на коефициента на детерминация. Частният критерий на Фишер (1.308) по отношение на разходите за крайно потребление на държавата остава под теоретичната стойност, което потвърждава нулевата хипотеза за незначително влияние на фактора и оправдава елиминирането му от регресионното уравнение.

На следващия етап поставената задача е да се изведат прогнозни значения за четирите фактора, включени в регресионното уравнение за определяне размера на БВП, а именно крайното потребление на домакинствата, бруто образуването на основен капитал, износа и вноса. Прогнозният период е разделен на тримесечия и обхваща тримесечията от 01.07 2011 г. до 31.12.2013 г. За целта да се разработи прогноза бяха тествани съвместно авторегресионни и трендови модели за извеждане бъдещите значения на разглежданите показатели.

Компонентът, който има най-голям относителен дял в определяне размера на БВП, е крайното индивидуално потребление на домакинствата. От предходния анализ стана ясно, че последните тенденции, свързани с този компонент, сочат „свиване” на разходите на домакинствата под влияние на дълговата криза и затрудненото положение на общия европейски пазар. При използването на функция за зависимост на изследваната променлива от времето, коефициентът на детерминация показва, че 91.9% от обема на потреблението на домакинствата се формира под влиянието на времевия фактор.

При автокорелационната (ACF) и частната автокорелационна функции (PACF) се наблюдават най-високи стойности при лаг 1, което предопределя съставянето на авторегресионен модел от първи порядък, или AR (1).

Миглена Вачевска

Фигура 6. *Графики на ACF и PACF функции на крайното потребление на домакинствата*

След тестването на модела на авторегресия от първи порядък се установи, че стойността на коефициента R^2 е 0.995. Адекватността на този модел е висока: $F = 10540.96$. Неговият запис е следният:

$$(3) \quad FCH_t = 193,02 + 0,983FCH_{t-1}$$

Изведената прогноза на база авторегресионния модел на търсенето на домакинствата е представена в таблица 2.

Таблица 2. *Тримесечни прогнозни стойности за разходите за крайно потребление на домакинствата в България за периода 01.07.2011-31.12.2013 г. по цени на 2005 г. (млн. лв.)*

Периоди	Прогнозна стойност	Стандартна грешка
2011 (3)	8891,97	115,890
2011 (4)	8937,76	162,542
2012 (1)	8982,79	197,441
2012 (2)	9027,08	226,127
2012 (3)	9070,63	250,768
2012 (4)	9113,47	272,488
2013 (1)	9155,59	291,962
2013 (2)	9197,01	309,634
2013 (3)	9237,75	325,814
2013 (4)	9277,82	340,734

Съставената следваща прогноза за българската икономика до края на 2013 г. се отнася за размера на инвестициите в дълготрайни активи. Изведените тенденции в тяхното развитие са подобни на тези, наблюдавани при потреблението на домакинствата. В момента влагането на средства в основен капитал е в процес на възстановяване, чието безпроблемно протичане е застрашено от рязко намалелия приток на чуждестранни инвестиции. От друга страна, като фактор на производството, е важно запазването на стабилно и ефективно участието на капитала в създаването на БВП.

От направените тестове като най-адекватен за предвиждане се оценява моделът на авторегресия от първи порядък, който има следният вид:

$$(4) \quad GFCF_t = 105,281 + 0,976GFCF_{t-1}$$

Посредством тази функция се обясняват около 97.8% от вариациите в резултативния показател – бруто образуването на основен капитал.

Таблица 3. *Тримесечни прогнозни стойности за бруто образуването на основен капитал в България за периода 01.07.2011-31.12.2013 г. по цени от 2005 г. (млн. лв.)*

Периоди	Прогнозна стойност	Стандартна грешка
2011 (3)	3375.10	176.201
2011 (4)	3397.78	246.155
2012 (1)	3419.90	297.841
2012 (2)	3441.48	339.804

2012 (3)	3462.54	375.408
2012 (4)	3483.07	406.403
2013 (1)	3503.11	433.849
2013 (2)	3522.65	458.444
2013 (3)	3541.72	480.683
2013 (4)	3560.32	500.930

Износът в последните години се определя като евентуален ” двигател” на бъдещото икономическо развитие на България. В краткосрочен план се очаква обемът на експортираните от страната стоки да забави своя растеж с оглед свитото търсене на стоки и услуги на европейските пазари. Това неминуемо ще забави икономическия растеж на страната, което следва да насочи вниманието на управляващите към други фактори за стабилен и устойчив ръст – например към стимулиране на вътрешното лично и колективно потребление.

След тестване на няколко регресионни модела бяха постигнати най-добри резултати за значимост и адекватност при модела, включващ константа, трендов фактор и лаг от първи порядък:

$$(5) \quad \text{Exp}_t = 767,341 + 0,772\text{Exp}_{t-1} + 19,635t$$

Прогнозните стойности, получени на базата модела, са представени в следващата таблица 4.

Таблица 4. Тримесечни прогнозни стойности за износа на България за периода 01.07.2011-31.12.2013 г. по цени на 2005 г. (млн. лв.)

Периоди	Прогнозна стойност	Стандартна грешка
2011 (3)	3375.10	176.201
2011 (4)	3397.78	246.155
2012 (1)	3419.90	297.841
2012 (2)	3441.48	339.804
2012 (3)	3462.54	375.408
2012 (4)	3483.07	406.403
2013 (1)	3503.11	433.849
2013 (2)	3522.65	458.444
2013 (3)	3541.72	480.683
2013 (4)	3560.32	500.930

Вносът традиционно участва в макроикономическите модели за анализ и прогнозиране като фактор с отрицателно влияние върху икономическия растеж. За нашата страна основен дял във внасяните продукти заемат суровините, материалите и енергийните ресурси, което говори за ресурсната зависимост на България от външния свят и дългосрочна обвързаност на развитието на страната с държавите-вносителки на стратегически суровини и продукти.

Прогнозирането на вноса е осъществено с помощта на авторегресионен модел, включващ лаг 1.

$$(6) \quad \text{Im } p_t = 412 + 0,956\text{Im } p_{t-1}$$

Изчислените с помощта на адекватния модел прогнозни стойности са представени в таблица 5.

Миглена Вачевска

Таблица 5. Тримесечни прогнозни стойности за вноса на България за периода 01.07.2011-31.12.2013 г. по цени на 2005 г. (млн. лв.)

Периоди	Прогнозна стойност	Стандартна грешка
2011 (3)	9275.78	574.721
2011 (4)	9274.02	794.857
2012 (1)	9272.35	952.363
2012 (2)	9270.74	106.19
2012 (3)	9269.21	1177.91
2012 (4)	9267.75	1263.63
2013 (1)	9266.35	1337.08
2013 (2)	9265.02	1400.77
2013 (3)	9263.74	1456.47
2013 (4)	9262.52	1505.52

Използвайки съставения по-рано регресионен факторен модел за определяне на БВП според влиянието, което оказват върху него компонентите на крайното използване и замествайки с прогнозните данни за включените в него фактори, е съставена краткосрочна прогноза за икономическия растеж на страната по тримесечия за близките две години.

Таблица 6. Тримесечни прогнозни стойности за БВП на България за периода 01.07.2011-31.12.2013 г. съобразно динамиката на крайното използване по цени на 2005 г. (млн. лв.)

Периоди	Прогнозна стойност	Темп на прираст спрямо предходното тримесечие
2011 (3)	10981.136	-
2011 (4)	11051.995	0.65
2012 (1)	11121.469	0.63
2012 (2)	11189.613	0.61
2012 (3)	11256.437	0.60
2012 (4)	11321.966	0.58
2013 (1)	11386.236	0.57
2013 (2)	11449.251	0.55
2013 (3)	11511.071	0.54
2013 (4)	11571.703	0.53

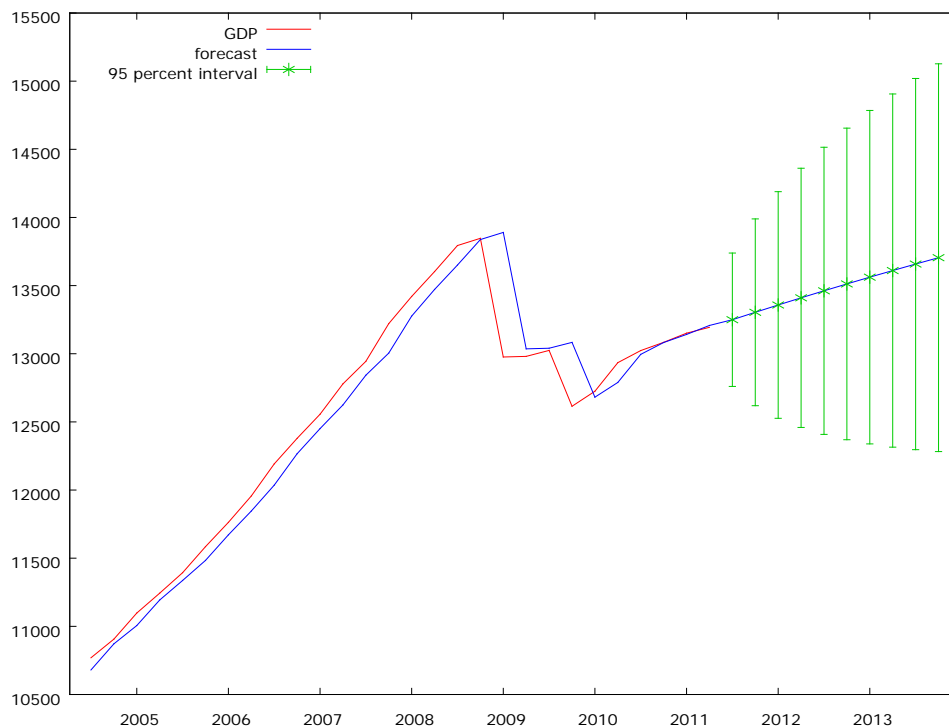
Като алтернативна на разработената прогноза може да се предложи прогноза, съставена въз основа на AR модел от първи порядък на БВП, който има вида:

$$(7) \quad GDP_t = 308,947 + 0,981GDP_{t-1}$$

Таблица 7. Тримесечни прогнозни значения за БВП на България за периода 01.07.2011-31.12.2013 г. по цени на 2005 г., млн. лв.

Периоди	Прогнозна стойност	Темп на прираст спрямо предходното тримесечие
2011 (3)	13249.700	-
2011 (4)	13304.300	0.41
2012 (1)	13357.800	0.40
2012 (2)	13410.400	0.39
2012 (3)	13461.900	0.38
2012 (4)	13512.400	0.38
2013 (1)	13562.000	0.37
2013 (2)	13610.600	0.36

2013 (3)	13658.200	0.35
2013 (4)	13705.000	0.34

Фигура 7. Графика на прогнозата на БВП на България за периода 01.07.2011-31.12.2013 г.

Това, което се забелязва при първи вариант на прогнозата за БВП, са занижените стойности на показателя. От друга страна влиянието, което оказват основните компоненти на съвкупното търсене, се изразява в по-висок темп на прираст на прогнозните стойности по тримесечия спрямо втория вариант, при който БВП за предходния период участва като единствен влияещ фактор. Може да се твърди, че и двете прогнози имат песимистичен характер по отношение на по-далечното бъдеще с оглед на това, че и в двете се наблюдава постепенно намаляване на растежа на БВП, което е в противоречие с доктрината за догонващо икономическо развитие.

*

*

*

Като резултат от проучването на специализирана литература и на практическата дейност на НСИ, бе потвърдена нашата априорно формулирана научна теза, че СНС е основен инструмент на макроикономическия анализ, даващ възможност успешно да се формулира и управлява макроикономическата държавна политика.

Обща методологична основа на макроикономическия анализ са показателите, формирани чрез СНС`2008, в която всички процеси в икономиката се разработват във взаимовръзка, като задължително се отчита тяхното място и роля в системата. Макроикономическите показатели на СНС`2008 са така формирани, че да позволяват да се използват при макроикономическия анализ всички разработени от теорията на статистиката методи и най-вече

иконометричното моделиране, позволяващо да се реализира системният подход при изследване на икономиката.

В най-синтезиран вид основните изводи, резултат от настоящата статия, могат да се формулират по следния начин:

1. Обемът на брунтната добавена стойност в национален мащаб се характеризира с непрекъснато намаляващ дял на аграрния сектор в новосъздадената стойност за сметка на сектор „Индустрия“. Въпреки това аграрният сектор остава ключов за нашата икономика и неговото развитие според нас следва да е приоритетно за държавата с оглед стратегическото значение на произвежданата продукция и подходящите почвено-климатични условия.

2. Делът на индивидуалното потребление и най-вече на сектора на домакинствата, формира по-голямата част от размера на БВП, тъй като нашата страна се характеризира с относително висока средна склонност към потребление. През 2010 г. домакинското потребление възлиза на близо 70% от общия размер на дохода, но като цяло бележи спад от 0.6%. В началото на 2011 г. личното потребление на домакинствата отбеляза известен растеж, но новонастъпилата дългова криза в ЕС, както и свитото кредитиране доведоха до последващ спад в разходите за стоки и услуги.

3. Приложените авторегресионни и трендови модели доказаха по безспорен начин, че компонентът, който има най-голям относителен дял при формиране размера на БВП, е крайното индивидуално потребление на домакинствата, както и че водената рестриктивна фискална политика в България, възпрепятства до голяма степен адекватното участие на държавните финанси за ускоряване растежа на икономиката.

4. Към момента износьт е основен двигател на икономическото развитие. В краткосрочен план според разработените прогнози се очаква обемът на експортираните от страната стоки да забави своя растеж с оглед бъдещото „свито“ търсене на стоки и услуги на европейските пазари. Това ще забави икономическият растеж на страната, което следва да насочи грижите на управляващите към други фактори за стабилен и устойчив ръст – например към стимулиране на вътрешното лично и колективно потребление.

5. Разработените две прогнози за икономическия растеж за 2012 и 2013 г. по тримесечия, въз основа на съставените регресионни модели имат песимистичен характер по отношение на по-далечното бъдеще, тъй като и в двете се наблюдава постепенно намаляване на растежа на БВП, което е в противоречие с доктрината за догонващо развитие.

И з п о л з в а н а л и т е р а т у р а

1. Балева, В., П. Иванов. Система на националните сметки. С., УИ „Стопанство“, 2003.
2. Башкатов, Б.И. и др. Национальное счетоводство. М., Финансы и статистика, 2002.
3. Марков, О., Т. Тодоров и кол. Ретроспекция, диагностика и прогнозиране на БВП в контекста на Лисабонската стратегия. Алманах научни изследвания, Свищов, том 12, 2010.

Миглена Вачевска

4. Минасян, Г. Проектиране на макроикономическите пропорции. С., Горекс Прес, 2010.
5. Национални сметки за България: източници, методи и оценки. С., НСИ, 1996.
6. Петков, Пл. Иконометрия с Gretl и Excel. Свищов, АИ "Ценов", 2010.
7. Система национальных счетов. Инструмент макро-экономического анализа. Под ред. Ю. Н. Иванова. М., Финансы и статистика, 1996.
8. Тодоров, Т., Т. Георгиева. Система на националните сметки. Свищов, АИ „Ценов”, 2005.
9. Тодоров, Т. Архитектура на съвременната макроикономическа отчетност. Свищов, Стопански свят, № 55, 2002.
10. Тодоров, Т. Система на националните сметки. Свищов, АИ „Ценов”, 2011.
11. Bulgaria: Selected Issues. IMF Country Report, Washington, D.C., 2010, No. 10/159.
12. System of National Accounts - 2008. European Communities, International Monetary Fund, Organisation for Economic Co-operation and Development, United Nations, World Bank. New York, 2009. ISBN 978-92-1-161522-7
13. United Nations, Statistics Division, Handbook of National Accounting: a System Approach to National Accounts Compilation. Studies in Methods. Series F, N 77, U.N, NY.
14. <http://www.bnb.bg>.
15. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>.
16. <http://www.nsi.bg>